XXI ASR MAHALLA INSTITUTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

Abdullayev Sharof Abdug'afforovich
Termiz davlat universiteti Kompyuter va dasturiy injiniring kafedrasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada XXI asr sharoitida mahalla institutlari faoliyati samaradorligini oshirishda axborot texnologiyalarining o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali mahalla boshqaruvi tizimini takomillashtirish, aholiga ko‘rsatilayotgan ijtimoiy xizmatlar sifatini oshirish, fuqarolar bilan o‘zaro aloqalarni mustahkamlash hamda shaffoflikni ta’minlash masalalari yoritilgan. Shuningdek, elektron platformalar, axborot tizimlari va raqamli kommunikatsiya vositalaridan foydalanish mahalla institutlarining zamonaviy boshqaruv modelini shakllantirishdagi muhim omil sifatida asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari mahalla faoliyatini raqamlashtirish ijtimoiy boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘z mahalla instituti, axborot texnologiyalari, raqamlashtirish, elektron boshqaruv, ijtimoiy xizmatlar, mahalla boshqaruvi, zamonaviy texnologiyalar, fuqarolik jamiyati.

Аннотация: В данной статье анализируется роль и значение информационных технологий в повышении эффективности деятельности махаллинских институтов в условиях XXI века.ннотация: В данной статье анализируется роль и значение информационных технологий в повышении эффективности деятельности махаллинских институтов в условиях XXI века. Освещены вопросы совершенствования системы управления махалли посредством внедрения цифровых технологий, повышения качества социальных услуг, оказываемых населению, укрепления взаимодействия с гражданами и обеспечения прозрачности. Кроме того, использование электронных платформ, информационных систем и цифровых коммуникаций оправдано как важный фактор в формировании современной модели управления институтами района. Результаты исследования показывают, что цифровизация деятельности по соседству способствует повышению эффективности социального управления.

Ключевые слова: институт махалли, информационные технологии, цифровизация, электронное управление, социальные услуги, управление махаллей, современные технологии, гражданское общество.

Annotation: this article analyzes the role and importance of Information Technology in improving the effectiveness of the activities of neighborhood institutions in the conditions of the 21st century.nnotation: this article analyzes the

ISSN 3030-3907

role and importance of Information Technology in improving the effectiveness of the activities of neighborhood institutions in the conditions of the 21st century. Through the introduction of digital technologies, issues of improving the system of neighborhood management, improving the quality of social services provided to the population, strengthening interaction with citizens and ensuring transparency are covered. Also, the use of electronic platforms, information systems and digital communication tools has been substantiated as an important factor in shaping the modern management model of neighborhood institutions. The results of the study show that digitization of neighborhood activities serves to improve the effectiveness of social management.

Keywords: neighborhood Institute, information technology, digitization, electronic management, social services, neighborhood management, modern technology, civil society.

Kirish.

Globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari jadallashib borayotgan XXI asrda jamiyatni boshqarishning an’anaviy mexanizmlari tubdan takomillashtirilishini talab etmoqda. Ayniqsa, fuqarolik jamiyatining muhim bo‘g‘ini hisoblangan mahalla institutlari faoliyatini zamon talablariga mos ravishda modernizatsiya qilish dolzarb vazifalardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Bugungi kunda aholining ijtimoiy muammolarini aniqlash, manzilli yordam ko‘rsatish, davlat va jamiyat o‘rtasida samarali muloqotni ta’minlashda mahalla institutlari asosiy tayanch tuzilma bo‘lib xizmat qilmoqda.

Hozirgi sharoitda mahalla faoliyatida uchrayotgan asosiy muammolardan biri — axborot almashinuvi va boshqaruv jarayonlarining yetarli darajada raqamlashtirilmaganligidir. Ko‘plab holatlarda ma’lumotlarni yig‘ish, tahlil qilish va qaror qabul qilish jarayonlarida ortiqcha byurokratik to‘siqlar saqlanib qolmoqda, bu esa mahalla institutlari faoliyati samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Aholi ehtiyojlari va muammolarini tezkor aniqlash, ijtimoiy xizmatlarni manzilli tashkil etish hamda ochiqlik va shaffoflikni ta’minlash masalalari bugungi kunda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Shu nuqtayi nazardan, axborot texnologiyalarini mahalla institutlari faoliyatiga keng joriy etish zamonaviy boshqaruv modelini shakllantirishning muhim omili hisoblanadi. Elektron ma’lumotlar bazalari, raqamli platformalar, onlayn murojaat tizimlari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish mahalla boshqaruvida tezkorlik, aniqlik va samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Ayniqsa, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarni aniqlash, profilaktik ishlarni tashkil etish va jamoatchilik nazoratini kuchaytirishda raqamli texnologiyalarning ahamiyati yanada ortib bormoqda.

ISSN 3030-3907

Mazkur sharoitda mahalla institutlari faoliyatini axborot texnologiyalari asosida rivojlantirish masalalarini ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tadqiq etish zarurati yuzaga kelmoqda. Shu sababli ham zamonaviy axborot texnologiyalarining mahalla institutlari faoliyati samaradorligini oshirishdagi o‘rni, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish yo‘llarining tahlili o‘rinlidir. So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasida mahalla institutlarining jamiyatdagi o‘rni va mas’uliyati sezilarli darajada oshib bormoqda. Aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari bilan ishlash, bandlikni ta’minlash, huquqbuzarliklarning oldini olish, yoshlar va xotin-qizlar bilan manzilli ishlash kabi vazifalar mahalla zimmasiga yuklatilgan. Mazkur vazifalarni samarali amalga oshirish esa, avvalo, axborot bilan ishlash sifatiga bevosita bog‘liqdir.

ASOSIY QISM. Amaliyot shuni ko‘rsatmoqdaki, an’anaviy usullarga tayanilgan boshqaruv modeli hozirgi murakkab ijtimoiy jarayonlar sharoitida yetarli natija bermayapti. Ma’lumotlarning qog‘oz shaklida yuritilishi, ularning markazlashmaganligi va yangilanib borilmasligi natijasida qaror qabul qilish jarayonlari sekinlashmoqda. Ayniqsa, aholining real ehtiyojlarini aniqlash va manzilli ijtimoiy yordamni tashkil etishda bu holat sezilarli muammolarni keltirib chiqarmoqda.

Axborot texnologiyalarini mahalla faoliyatiga joriy etish mazkur muammolarni bartaraf etishning eng maqbul yo‘llaridan biri hisoblanadi. Raqamli ma’lumotlar bazalari, elektron reyestrlar va onlayn monitoring tizimlari orqali mahalla hududidagi demografik, ijtimoiy va iqtisodiy holatni doimiy tahlil qilish imkoniyati yuzaga keladi. Bu esa boshqaruv qarorlarining ilmiy asoslangan va tezkor bo‘lishini ta’minlaydi.

Mahalla institutlari faoliyatini raqamlashtirish, avvalo, uchta asosiy yo‘nalishda samaradorlikni oshiradi. Birinchidan, axborot yig‘ish va qayta ishlash jarayonlari avtomatlashtiriladi. Ikkinchidan, aholi bilan muloqot qilishning yangi, qulay shakllari yuzaga keladi. Uchinchidan, faoliyatda shaffoflik va hisobdorlik darajasi oshadi.

Quyidagi jadvalda an’anaviy va axborot texnologiyalariga asoslangan mahalla boshqaruvi o‘rtasidagi asosiy farqlar umumlashtirilgan:

1-jadval:

Axborot texnologiyalariga asoslangan mahalla boshqaruvi o‘rtasidagi asosiy farqlar

Ko‘rsatkichlar	An’anaviy boshqaruv	Axborot texnologiyalariga asoslangan boshqaruv
Ma’lumotlar yuritilishi	Qog‘oz shaklida, tarqoq	Elektron, markazlashgan

ISSN 3030-3907

Qaror qabul qilish	Sekin, subyektiv	Tezkor, tahliliy
Aholi bilan muloqot	Bevosita, cheklangan	Onlayn va oflayn, keng qamrovli
Shaffoflik darajasi	Past	Yuqori
Nazorat mexanizmi	Cheklangan	Raqamli monitoring asosida

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, axborot texnologiyalaridan foydalanish mahalla institutlari faoliyatini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqadi. Biroq, bu jarayon bir qator muammolarni ham yuzaga chiqaradi. Xususan, mahalla xodimlarining raqamli savodxonligi yetarli darajada emasligi, texnik infratuzilmaning barcha hududlarda bir xil rivojlanmagani va axborot xavfsizligi masalalari dolzarb bo‘lib qolmoqda. Shu sababli, raqamlashtirish jarayoni bosqichma-bosqich va tizimli yondashuv asosida amalga oshirilishi lozim.

Mazkur muammolar mahalla institutlarini raqamlashtirish jarayoniga kompleks yondashuv zarurligini ko‘rsatadi. Amaliyotda axborot texnologiyalarini joriy etish faqat texnik vositalarni xarid qilish yoki alohida elektron tizimlarni ishga tushirish bilan cheklanmasligi lozim. Aksincha, bu jarayon tashkiliy-boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish, kadrlar salohiyatini oshirish hamda normativ-huquqiy asoslarni mustahkamlash bilan uzviy bog‘liq holda amalga oshirilishi zarur. Shu nuqtayi nazardan, rivojlangan davlatlar tajribasini o‘rganish va tahlil qilish mahalla institutlari faoliyatini raqamlashtirishda muhim metodik ahamiyat kasb etadi.

Xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, mahalliy boshqaruv tizimida axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Masalan, Janubiy Koreyada mahalliy o‘zini o‘zi boshqarish organlari faoliyati “elektron hukumat” tizimi bilan uzviy bog‘langan bo‘lib, aholi murojaatlari va ijtimoiy xizmatlar to‘liq raqamli platformalar orqali amalga oshiriladi. Bu holat boshqaruvning ochiqligi va aholining ishonchini oshirishga xizmat qilmoqda.

Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida, xususan, Estoniyada mahalliy boshqaruv tizimi to‘liq raqamlashtirilgan bo‘lib, fuqarolar deyarli barcha xizmatlardan masofadan turib foydalanish imkoniyatiga ega. Ushbu tajribada ma’lumotlar xavfsizligi va fuqarolarning shaxsiy ma’lumotlarini himoyalash masalalariga alohida e’tibor qaratilgan.

Mazkur xorijiy tajribalar shuni ko‘rsatadiki, mahalla institutlariga o‘xshash tuzilmalarda axborot texnologiyalaridan foydalanish faqat texnik yangilanish emas, balki boshqaruv madaniyatining o‘zgarishini ham talab etadi. Bu jarayonda

ISSN 3030-3907

normativ-huquqiy baza, kadrlar tayyorlash va aholining raqamli madaniyatini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xorijiy davlatlar tajribasini tahlil qilish maqsadida mahalliy boshqaruv tizimida axborot texnologiyalaridan foydalanishning asosiy yo‘nalishlari va ustuvor jihatlarini solishtirma asosda ko‘rib chiqish maqsadga muvofiqdir. Quyidagi jadvalda ayrim rivojlangan davlatlarda mahalliy boshqaruvni raqamlashtirishning asosiy xususiyatlari umumlashtirilgan:

2-jadval:

Xorijiy davlatlarda mahalliy boshqaruv tizimini raqamlashtirish tajribasi

Davlat	Raqamlashtirishning asosiy yo‘nalishlari	Amaliy natijalar	E’tibor qaratilgan jihatlar
Janubiy Koreya	Elektron hukumat, onlayn murojaatlar, raqamli ijtimoiy xizmatlar	Boshqaruvda ochiqlik va tezkorlik oshgan	Aholi ishonchi, davlat-xalq muloqoti
Estoniya	To‘liq raqamlashtirilgan mahalliy boshqaruv, e-xizmatlar	Xizmatlardan masofaviy foydalanish imkoniyati	Axborot xavfsizligi, shaxsiy ma’lumotlar himoyasi
Germaniya	Mahalliy darajada elektron xizmatlar va raqamli hujjat aylanishi	Ma’muriy jarayonlar soddalashgan	Huquqiy tartibga solish, standartlashtirish
Singapur	Raqamli platformalar orqali hududiy boshqaruv	Samaradorlik va aniqlik oshgan	Innovatsiyalar va kadrlar salohiyati

Jadval ma’lumotlaridan ko‘rinib turibdiki, xorijiy davlatlarda mahalliy boshqaruv tizimini raqamlashtirish jarayoni turli shakl va darajada amalga oshirilayotgan bo‘lsa-da, ularni birlashtirib turuvchi umumiy jihat — axborot texnologiyalaridan foydalanishga tizimli va strategik yondashuv mavjudligidir. Ushbu tajribalar shuni ko‘rsatadiki, raqamlashtirish jarayonida texnologik yechimlar bilan bir qatorda normativ-huquqiy asoslarni takomillashtirish, boshqaruv kadrlarining raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish hamda aholi orasida raqamli madaniyatni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur jihatlar mahalla institutlari faoliyatini modernizatsiya qilish jarayonida ham inobatga olinishi lozim. Xorijiy tajribani to‘liq ko‘chirib olish emas, balki uni milliy sharoit va mahalla institutlarining o‘ziga xos xususiyatlariga moslashtirish orqali axborot texnologiyalarini joriy etish maqsadga muvofiqdir.

ISSN 3030-3907

Yuqorida keltirilgan tahlillar, mavjud muammolar hamda xorijiy davlatlar tajribasini o‘rganish natijalari mahalla institutlari faoliyatida axborot texnologiyalarini joriy etish jarayoni puxta rejalashtirilgan va tizimli yondashuv asosida amalga oshirilishi zarurligini ko‘rsatadi. Shu munosabat bilan quyidagi taklif va tavsiyalarni ilgari surish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi:

Birinchidan, mahalla institutlari faoliyatini raqamlashtirish bo‘yicha yagona konseptual yondashuvni ishlab chiqish zarur. Bugungi kunda mahalla darajasida qo‘llanilayotgan axborot tizimlari ko‘pincha bir-biri bilan yetarli darajada integratsiyalashmagan bo‘lib, bu holat ma’lumotlar takrorlanishiga va ularning samarali tahlil qilinmasligiga olib kelmoqda. Yagona konseptual yondashuv esa mahalla faoliyatiga oid axborot resurslarini tizimlashtirish, ularni yagona standartlar asosida yuritish hamda ma’lumotlar almashinuvida uzluksizlikni ta’minlash imkonini beradi.

Mazkur yondashuv doirasida mahalla darajasida shakllantiriladigan ma’lumotlar bazalarining yuqori turuvchi boshqaruv organlari axborot tizimlari bilan o‘zaro bog‘lanishini ta’minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa ijtimoiy-iqtisodiy holatni kompleks tahlil qilish, muammolarni aniqlash va boshqaruv qarorlarini qabul qilishda tahliliy mexanizmlardan keng foydalanish imkonini yaratadi. Natijada qarorlar subyektiv yondashuvga emas, balki real va ishonchli ma’lumotlarga asoslanadi.

Shu bilan birga, xorijiy tajribada keng qo‘llanilayotgan markazlashgan raqamli platformalar modeli mazkur jarayon uchun muhim metodik asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin. Bunday platformalar orqali ma’lumotlarni yig‘ish, saqlash va qayta ishlash jarayonlari optimallashtiriladi, mahalla institutlari faoliyatining samaradorligi oshadi hamda boshqaruv tizimida ochiqlik va hisobdorlik ta’minlanadi. Mazkur modelni milliy sharoit va mahalla institutlarining o‘ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda bosqichma-bosqich joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Ikkinchidan, mahalla xodimlarining raqamli kompetensiyalarini oshirish masalasiga ustuvor yo‘nalish sifatida alohida e’tibor qaratish zarur. Yuqorida qayd etilganidek, axborot texnologiyalarining samarali joriy etilishi va ularning amaliy natija berishi, avvalo, ushbu texnologiyalar bilan ishlovchi inson resurslarining bilim va ko‘nikmalariga bevosita bog‘liqdir. Mahalla tizimida faoliyat yuritayotgan xodimlarning raqamli savodxonligi yetarli darajada bo‘lmagan sharoitda hatto eng zamonaviy texnik vositalar ham kutilgan samarani bermaydi.

Shu sababli mahalla raislari, kotiblar va mas’ul mutaxassislar uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishga oid muntazam o‘quv-seminarlar, qisqa muddatli malaka oshirish kurslarini tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Ushbu o‘quv dasturlari nafaqat texnik ko‘nikmalarni shakllantirishga,

ISSN 3030-3907

balki ma’lumotlar bilan ishlash madaniyatini rivojlantirish, elektron hujjat aylanishi, raqamli muloqot va tahliliy fikrlash kompetensiyalarini oshirishga yo‘naltirilgan bo‘lishi lozim.

Xorijiy davlatlar tajribasi, xususan, Janubiy Koreya va Singapur misolida ko‘rish mumkinki, mahalliy boshqaruv tizimida raqamlashtirish jarayonining muvaffaqiyati aynan kadrlar salohiyatini oshirish bilan uzviy bog‘liq holda amalga oshirilgan. Ushbu mamlakatlarda mahalliy boshqaruv xodimlari uchun doimiy o‘quv dasturlari va qayta tayyorlash tizimi yo‘lga qo‘yilgan bo‘lib, bu holat boshqaruv samaradorligini oshirishda ijobiy natijalar bergan.

Demak, mahalla xodimlarining raqamli kompetensiyalarini tizimli ravishda rivojlantirish axborot texnologiyalarini joriy etishning muhim sharti bo‘lib, u mahalla institutlari faoliyatini zamonaviy talablar darajasida tashkil etishga xizmat qiladi.

Uchinchidan, mahalla institutlari faoliyatida axborot xavfsizligi va shaxsiy ma’lumotlarni himoyalash masalalariga alohida e’tibor qaratish zarur. Raqamlashtirish jarayonida to‘plangan ma’lumotlar faqat samarali ishlatilishi bilan emas, balki ularning xavfsizligi va maxfiyligi ta’minlangan bo‘lishi bilan ham ijtimoiy ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi. Estoniya tajribasida kuzatilganidek, mahalliy boshqaruv tizimlarining barqarorligi va samaradorligi aynan axborot xavfsizligi va shaxsiy ma’lumotlarni himoyalashning yuqori standartlariga bog‘liq bo‘lgan. Ushbu mamlakatda barcha elektron xizmatlar qat’iy xavfsizlik protokollari asosida ishlaydi, shaxsiy ma’lumotlar himoyasi esa davlat tomonidan nazorat qilinadi.

Shu munosabat bilan, mahalla darajasida ishlatiladigan axborot tizimlari uchun aniq xavfsizlik talablarini ishlab chiqish, ularning me’yoriy hujjatlarda belgilangan tartibda ishlashini ta’minlash va doimiy monitoring mexanizmlarini yo‘lga qo‘yish zarur. Bundan tashqari, xodimlarni axborot xavfsizligi bo‘yicha muntazam o‘quv va treninglar bilan ta’minlash, kiberhujumlar, ma’lumotlar yo‘qolishi yoki noto‘g‘ri ishlatilishining oldini olish bo‘yicha amaliy choralarni amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Natijada, axborot xavfsizligi va shaxsiy ma’lumotlarni himoyalash masalalarining tizimli hal etilishi nafaqat mahalla institutlari faoliyatining barqarorligini ta’minlaydi, balki fuqarolar ishonchini oshirish, raqamli boshqaruvning shaffofligini mustahkamlash va ijtimoiy boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

To‘rtinchidan, aholi bilan o‘zaro aloqalarni mustahkamlash maqsadida raqamli kommunikatsiya kanallaridan tizimli va keng ko‘lamda foydalanish zarur. Bugungi kunda jamiyatda axborot almashinuvi tezkorlik va ochiqlikni talab etayotgan bir sharoitda mahalla institutlarining aholiga murojaat qilish va

ISSN 3030-3907

fuqarolarning murojaatlarini qabul qilish usullari ham tubdan yangilanishi lozim. Onlayn murojaatlar, elektron so‘rovnomalar, rasmiy veb-sahifalar hamda mobil ilovalar orqali aholining ijtimoiy muammolari, ehtiyojlari va takliflarini tezkor aniqlash imkoniyati sezilarli darajada kengayadi.

Raqamli kommunikatsiya vositalaridan foydalanish, bir tomondan, mahalla faoliyatida inson omiliga bog‘liq subyektivlikni kamaytirsa, ikkinchi tomondan, murojaatlarni tahlil qilish va umumlashtirish jarayonini avtomatlashtirish imkonini beradi. Bu esa ijtimoiy muammolarni hal etishda manzilli yondashuvni ta’minlash, shuningdek, aholi qatlamlari bilan ishlash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, yoshlar va faol internet foydalanuvchilari bilan muloqot qilishda raqamli platformalar muhim vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Shuningdek, elektron kommunikatsiya kanallari orqali mahalla faoliyati to‘g‘risida muntazam axborot berib borish boshqaruv jarayonlarining ochiqligini ta’minlashga xizmat qiladi. Qabul qilingan qarorlar, amalga oshirilayotgan loyihalar va ko‘rsatilayotgan ijtimoiy xizmatlar haqida ochiq axborot berilishi fuqarolarning mahalla institutlariga bo‘lgan ishonchini oshiradi. Bu holat mahalla va aholi o‘rtasida o‘zaro mas’uliyat va hamkorlik muhitini shakllantirishga zamin yaratadi.

Natijada, raqamli kommunikatsiya kanallaridan samarali foydalanish nafaqat mahalla institutlari faoliyatining tashkiliy jihatlarini takomillashtiradi, balki fuqarolarning ijtimoiy faolligini oshirish, jamoatchilik nazoratini kuchaytirish hamda fuqarolik jamiyati institutlarining barqaror rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhim omilga aylanadi.

Beshinchidan, xorijiy davlatlar tajribasini mahalla institutlariga tatbiq etishda milliy va hududiy xususiyatlarni inobatga olish muhim ahamiyatga ega. Raqamlashtirish jarayonida tayyor modellarni to‘liq ko‘chirib olish o‘rniga, ularni mahallaning ijtimoiy-madaniy, iqtisodiy va demografik sharoitlariga moslashtirish lozim. Bu yondashuv, avvalo, mahalla institutlari faoliyatining samaradorligini oshirishga, ikkinchidan, fuqarolar bilan o‘zaro muloqot va ishonch darajasini yuqori saqlashga xizmat qiladi.

Shu ma’noda, xorijiy tajribadan olingan amaliy yechimlar faqat texnik vositalar sifatida emas, balki boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish, normativ-huquqiy bazani mustahkamlash hamda kadrlar tayyorlash tizimini rivojlantirish vositasi sifatida tatbiq etilishi lozim. Masalan, Estoniya va Janubiy Koreya tajribasida raqamlashtirish jarayoni hududiy xususiyatlar hisobga olingan holda bosqichma-bosqich amalga oshirilgan, natijada mahalliy boshqaruv tizimining barqarorligi va aholi ishonchi mustahkamlangan.

Shunday qilib, xorijiy tajribani tanqidiy tahlil asosida mahalla institutlarining o‘ziga xos xususiyatlariga moslashtirish, bosqichma-bosqich joriy

ISSN 3030-3907

etish va doimiy monitoring mexanizmlarini tashkil etish samarali natijaga erishishning asosiy sharti hisoblanadi. Bu yondashuv nafaqat texnik jihatdan, balki ijtimoiy boshqaruv va fuqarolik jamiyati institutlari bilan samarali muloqot nuqtai nazaridan ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Shunday qilib, taklif etilgan tavsiyalarni amaliyotga tatbiq etish mahalla institutlari faoliyatini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish, ijtimoiy boshqaruv samaradorligini oshirish hamda zamonaviy axborot texnologiyalariga asoslangan boshqaruv modelini shakllantirishga xizmat qiladi.

XULOSA. Olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, XXI asr sharoitida mahalla institutlari faoliyatining samaradorligi bevosita axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi bilan chambarchas bog‘liqdir. Jamiyatda ijtimoiy munosabatlar murakkablashib borayotgan bir paytda mahalla institutlari faqat an’anaviy boshqaruv usullariga tayanib qolishi ularning funksional imkoniyatlarini cheklab qo‘ymoqda. Shu sababli, mahalla faoliyatini raqamli transformatsiya qilish zarurati obyektiv ehtiyoj sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Tadqiqot jarayonida aniqlanganki, axborot texnologiyalarini joriy etish mahalla institutlari faoliyatida ma’lumotlar bilan ishlash sifatini oshirish, ijtimoiy muammolarni tezkor aniqlash va manzilli yechimlar ishlab chiqish imkonini beradi. Raqamli vositalar orqali boshqaruv jarayonlarining shaffofligi ta’minlanib, aholining mahalla institutlariga bo‘lgan ishonchi mustahkamlanadi. Bu esa, o‘z navbatida, fuqarolik jamiyati institutlarining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xorijiy davlatlar tajribasi tahlili shuni ko‘rsatadiki, mahalliy boshqaruv tizimida axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish faqat texnik yangilanish bilan cheklanmaydi, balki boshqaruv madaniyatining tubdan o‘zgarishini talab etadi. Mazkur jarayonda normativ-huquqiy bazaning takomillashuvi, kadrlar salohiyatining oshirilishi hamda aholining raqamli madaniyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jihatlarni inobatga olmasdan amalga oshirilgan raqamlashtirish jarayoni kutilgan natijani bermasligi mumkin.

Shuningdek, tadqiqot natijalari mahalla institutlarini raqamlashtirish jarayonida milliy xususiyatlar va hududiy sharoitlarni hisobga olish zarurligini ko‘rsatadi. Xorijiy tajribani tanqidiy tahlil asosida moslashtirish, bosqichma-bosqich joriy etish va doimiy monitoring mexanizmlarini yo‘lga qo‘yish mahalla boshqaruvi samaradorligini oshirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Umuman olganda, axborot texnologiyalarining mahalla institutlari faoliyatiga izchil joriy etilishi ijtimoiy boshqaruvning zamonaviy modelini shakllantirish, mahalla institutlarining jamiyatdagi rolini yanada mustahkamlash hamda davlat va fuqarolik jamiyati o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlikni yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi. Bu esa mamlakatda barqaror ijtimoiy rivojlanishni ta’minlashning muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo’ladi.

ISSN 3030-3907

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. **O'zbekiston Respublikasi Ochiq Ma'lumotlar Portali.** (n.d.). Open data ijtimoiy hamda davlat xizmatlarini takomillashtirish vositasi. https://e-gov.uz/projects/open-data e-gov.uz
2. O'zbekiston Respublikasi "Raqamli hukumat" loyihalarini boshqarish markazi. (2025). *Raqamli hukumat tizimidagi strategik yo'nalishlar*. https://e-gov.uz/ e-gov.uz
3. Angeleski, M., Mitrevski, P., Rocheska, S., & Lashkoska, A. (2014). Regional pilot study to evaluate e-readiness and local e-government services. arXiv. arXiv
4. Khanh, N. T. V. (2014). The critical factors affecting e-government adoption: A conceptual framework in Vietnam. arXiv. arXiv
5. Masharipova, G. M. (2025). Elektron hukumatda ochiq ma'lumotlarni boshqarish tizimi. Ilm Fan Xabarnomasi. worldlyjournals.com
6. Nurmurodov, Z. (2025). Mahalliy davlat organlarini raqamlashtirishning iqtisodiy samaradorligi. Green Economy and Development. yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz
7. Tokmacheva, N. V., Borodina, Y. I., & Pushkar, E. A. (2025). Konsepsiya elektron hukumat va uning zamonaviy boshqaruvdagi o'rni. Uchenye zapiski, 52–60. upravlenie-uriu.ranepa.ru
8. International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance (ICEG). (n.d.). *Electronic governance academic conference resource*. https://www.icegov.org/ Википедия

ISSN 3030-3907